

VLIV ANGLIČTINY NA VÝUKU ŠPANĚLŠTINY A RUŠTINY

THE INFLUENCE OF ENGLISH ON THE ACQUISITION OF SPANISH AND RUSSIAN

Alena Malá

Anotace:

Studenti se povinně učí dva cizí jazyky na střední škole, kdy jedním z nich je většinou angličtina. Na ČZU je povinností každého studenta absolvovat čtyři semestry jazykové výuky. Studenti si sami volí, jaký jazyk a jakou úroveň budou studovat. Mnozí se hlásí do kurzů začátečnicků (úroveň 1), kde se učí nový cizí jazyk, to znamená třetí. Jedná se o dospělé posluchače, kteří již mají vypracovaný systém učení se cizímu jazyku, jsou seznámeni se strukturami evropských cizích jazyků: germánských (angličtina, němčina), románských (francouzština) a slovanských (čeština). Učitel při výuce obvykle využívá znalostí studentů z mateřštiny, je ovšem možné využít i srovnání s dalšími cizími jazyky, které studenti a učitel znají. Jako učitelka angličtiny, španělštiny a ruštiny se snažím o předávání znalostí studentů z jednoho cizího jazyka (angličtina) na druhý a třetí cizí jazyk (španělština a ruština).

Klíčová slova:

výuka cizích jazyků, angličtina, španělština, ruština, univerzita, gramatické struktury, slovní zásoba

Abstract:

It is obligatory for students at secondary schools to study two foreign languages, English is usually one of them. At Czech University of Agriculture students have to pass four semesters of studying foreign languages. They chose themselves the language and the level they are going to study. Many of them sign for beginners courses where they learn a new foreign language, it means the third one. As adult people students should know how to learn a foreign language and they are acquainted with structures of European languages: Germanic (English, German), Romance (French) and Slavonic (Czech). The teacher usually works with their knowledge of their mother tongue but he/she can use comparison with other languages which are known by the students and the teacher as well. As a teacher of English, Spanish and Russian I try to pass the knowledge of one foreign language (English) onto the second and the third languages (Spanish, Russian).

Keywords:

foreign language teaching, English, Spanish, Russian, university, grammar structures, vocabulary

I. ÚVOD-CÍL

V květnu jsme vstoupili do multikulturní Evropské unie, kde by znalost cizích jazyků měla být samozřejmostí u všech občanů. Na výuku cizích jazyků se proto klade důraz i na vysokých školách nehumanitního směru. Angličtinu studuje většina studentů na střední škole, na vysokou školu proto studenti přicházejí již s velmi dobrými znalostmi. Se španělštinou a ruštinou mnozí začínají až na vysoké škole v rámci povinného absolvování kurzů cizích jazyků. Ze své pětileté praxe výuky španělštiny a ruštiny na ČZU mohu konstatovat, že se u

mnohých studentů projevuje vliv jejich znalostí anglického jazyka. Jelikož jsem měla možnost učit pouze začátečníky, ve svém příspěvku bych se zmínila o pozitivním transferu či o negativní interferenci způsobené angličtinou na osvojování španělštiny a ruštiny u začátečníků.

Na ČZU se povinně studenti učí cizí jazyky během prvních dvou let studia, musí absolvovat čtyři semestry. Každý si většinou vybírá jeden jazyk, v němž pokračuje ze střední školy, a potom má možnost buď zvolit další jazyk, jehož základy již ovládá, nebo si volí jazyk úplně nový. Takovýmto novým jazykem je například španělština. O španělštinu je velký zájem zejména u studentů, kteří studují na Institutu tropického a subtropického zemědělství, kteří mají před sebou možnost uplatnit se v praxi například v Jižní Americe, kde se kromě Brazílie hovoří španělsky. Ruštinu si někteří studenti vybírají proto, že v České republice již žije mnoho rusky hovořících emigrantů, jiní mají zájem po Rusku cestovat, někteří doufají v budoucí ekonomickou spolupráci s Ruskem, ale jsou i takoví, kteří si myslí, že slovanský jazyk bude mnohem snadnější díky jeho příbuznosti s češtinou.

II. METODY-VÝSLEDKY:

Jazyk anglický a španělský mají mnoho společného, co se týče struktury jazyka, zejména systému slovesných časů. Proto je velmi přínosné při výkladu nové gramatiky odkázat na znalosti studentů z jazyka anglického. Studenti si tak dokáží uvědomovat jazykové souvislosti a porovnávat jazykové systémy. Dochází k pozitivnímu transferu, který učiteli usnadňuje práci. Ušetřený čas se dá využít k procvičování probíraného jevu. V ruštině i ve španělštině je celá řada přejatých slov, jejichž význam studenti snadno odvodí na základě podobnosti slova se známým slovem v angličtině. Mnohá slova byla ale také přejata do češtiny, takže se nedá tvrdit, že dochází k transferu přímo z angličtiny, může se jednat o transfer z češtiny.

Španělština a angličtina a systém slovesných časů

Při výkladu používání časů ve španělštině na základě angličtiny používám následující srovnání a příklady. Samozřejmě nelze vše zjednodušovat a zapomenout na to, že ve španělštině se pomocná slovesa časují v závislosti na osobě, kdežto v angličtině dochází jen k drobným změnám při časování pomocných sloves (to have) mít a (to be) být, která jsou nepravidelná.

Přítomný průběhový čas se v angličtině tvoří pomocí slovesa být (to be) a gerundia (tvary zakončené na -ing), ve španělštině taktéž pomocí slovesa být (estar) a gerundia (tvary zakončené na -ando, -iendo). Čas se používá pro děje, které se odehrávají v době promluvy, nebo v daném časovém úseku, který zahrnuje i přítomnost a aktivita může pokračovat i do budoucnosti.

Mary is eating. /María está comiendo.

Předpřítomný čas se v angličtině tvoří pomocí časování slovesa mít (to have) v přítomném čase a přičestí (tvary zakončené na -ed a mnoho nepravidelných), ve španělštině pomocí slovesa mít (haber) v přítomném čase a přičestí (tvary zakončené na -ado, -ido). V angličtině se s časem pojí příslovečná určení jako například: dnes, tento týden/měsíc/ rok, ještě, již. Ve španělštině to jsou ekvivalentní výrazy. Čas se používá pro vyjádření aktivity, která se odehrála nebo nerealizovala v minulosti, ale má nějaký vztah k přítomnosti.

John has arrived. / Juan ha llegado.

Minulý prostý čas se v angličtině používá pro události, o kterých víme, kdy se udály, například včera, minulý týden, měsíc, rok, v roce 2000 atd.. Ve španělštině je tomu taktéž. Carlos llegó la semana pasada. / Charles arrived last week.

Předminulý čas se v angličtině tvoří pomocí slovesa mít (have) v minulém tvaru (had) a z přičestí významového slovesa. Ve španělštině je to tvar slovesa mít (haber) v imperfektu (había) a přičestí významového slovesa. Čas se používá pro vyjádření předčasnosti dějů v minulosti.

Pablo había trabajado antes. / Paul had worked before.

Pro vyjádření blízké naplánované budoucnosti se v angličtině používá tvar slovesa být (to be) v přítomném čase spolu s průběhovým tvarem slovesa jít (to go) a infinitivem významového slovesa. Ve španělštině se používá tvar slovesa jít (ir) v přítomném čase, dále nesmí chybět předložka „a“ a přidá se infinitiv významového slovesa.

Cristina is going to play with us. / Cristina va a jugar con nosotros.

Předbudoucí čas se v angličtině tvoří pomocí slovesa will a (mít) have, jejichž tvary se nemění, spolu s přičestím významového slovesa. Ve španělštině se používá tvar budoucího času slovesa mít (haber) a přičestí minulého času. Čas se užívá pro vyjádření předčasnosti v budoucnosti, když jedna aktivita v budoucnosti skončí před druhou.

Sarah will have done it by 12. / Sarah lo habrá hecho antes de las 12.

V angličtině se pro vyjádření děje, který se pravidelně opakoval v minulosti, ale v přítomnosti už neplatí, používá sloveso used to a infinitiv významového slovesa. Ve španělštině se užívá soler ve tvaru imperfecta (solía) s infinitivem významového slovesa.

Jane used to visit Peter. / Juan solía visita a Pedro.

Samozřejmě, že toto srovnání je dostatečné pouze pro studenty, kteří se španělštinou začínají. Je to jen přehled základních časů a jejich základního použití. Ve španělštině se na vyšší úrovni naučí slovesný tvar imperfekta, který v angličtině neexistuje, a konjunktivu, který se v angličtině vyskytuje velmi ojediněle a málokdo si uvědomí, že se o konjunktiv jedná.

(If I were you, I would go there. I wish you were here.)

Co se fonetiky týče, tak tam bych spíše doporučovala, aby studenti na angličtinu zapomněli. Jak španělská, tak i ruská výslovnost má totiž mnohem blíže k výslovnosti české. Jen dvakrát za mou praxi jsem měla ve skupině studenty, kteří se nemohli od anglické výslovnosti odprostit a vyslovovali španělská slova se silným anglickým přízvukem.

Při práci se slovní zásobou je možné srovnávat slova, která jsou z angličtiny přejatá nebo mají společný základ. Studenti tak sami dokáží význam slov odvodit. Na porovnávání slov se ale ve výuce začátečníků nezaměřuji, protože mám obavu z negativní interference, kdy si studenti budou slovíčka plést, takže jejich znalosti nebudou upevněny, ale spíše naopak budou narušeny. V pokročilejším stadiu výuky považuji podobnost slov, která se shodují i významově za výhodu. Studenti, kteří již mají v jazyce přehled, tak mohou význam správně odhadnout.

Příklady slov ze španělštiny

a) slova, která se podobají i v češtině:

lección-lesson-lekce, oficial-oficial-oficiální, conversación-conversation-konverzace

b) slova, která se podobají v angličtině:

desear-desire, segundo-second, ejemplo-example, favor-favour

c) slova, která se kvůli angličtině pletou, tak zvaní falešní přátelé (false friends):

carta (letter) – card (postal), fácil (easy) – facial (de cara), mirar (to see)-mirror (espejo)

Příklady slov z ruštiny

a) slova, která se podobají i v češtině:

баскетбол-basketball-basketbal, литература-literature-literatura, адрес-address-adresa

b) slova, která se podobají v angličtině

группа-group, актёр-actor, музыка-music

c) slova, která se kvůli angličtině pletou:

family (семья) – фамилия (surname), magazine (журнал) – магазин (shop)

V ruštině na začátečnické úrovni se najde dosti slov přejatých z angličtiny z oblasti filmové produkce (триллер), hudby (джаз), sportu (хоккей), povolání (бизнесмен) a počítačové techniky (компьютер). Slova se většinou do ruštiny přepisují azbukou na základě původní výslovnosti v angličtině. K problémům dochází, pokud se používá měkký znak (бильярд-billiard) nebo dojde ke zdvojení souhlásky jinak než v anglické verzi (кассета-cassette), nebo se žádná souhláska nezdvouje (адрес-address). Také dochází k chybám, kdy se v cizím slově píše y tvrdé, kdežto v ruštině je měkké (энциклопедия-encyclopedia) či naopak (музыка-music). U ruštiny a angličtiny je přínosné porovnat názvy měsíců, jelikož se všechny odvozují od stejného základu. Dále se ruština a angličtina shodují u jmen v tom, že nemají pátý pád, takže při zvolání, oslovení je tvar jména v prvním pádě.

III. DISKUSE-ZÁVĚR:

Vliv angličtiny jako prvního cizího jazyka na výuku španělštiny a ruštiny jako třetího cizího jazyka je nepopíratelný. Projevuje se jak v gramatice, tak i ve slovní zásobě. Záleží na učiteli, jak nově vzniklé situace využije ve svůj prospěch a usnadní si práci při výkladu nové gramatiky nebo při představování nové slovní zásoby a ukáže studentům cestu k využívání již nabytých znalostí.

Literatura:

Kontaktní adresa:

Mgr. Alena Malá
Katedra jazyků PEF ČZU v Praze
Kamýcká 129
165 21 Praha 6- Suchbát
tel.: 224382839
e-mail: mala@pef.czu.cz